

Het vangen van Konijnen met kastvallen

Reinier Akkermans

Voor onderzoek aan Konijnen is het meestal noodzakelijk de Konijnen levend te vangen, te merken en los te laten, zodat ze later teruggevangen kunnen worden. Dit vangen gaat het eenvoudigst met behulp van een kastval. Het is mij gebleken dat Konijnen hier weinig nadeel van ondervinden en regelmatig teruggevangen kunnen worden, dat velerlei onderzoek mogelijk maakt.

Bouw van een kastval

Benodigd zijn een rol gegalvaniseerd kwartjesgaas (ø 2,5 cm), visnylon (dunste kwaliteit) en een roestvrij ijzeren pen.

Van de rol gaas wordt een stuk afgeknipt van 32 hokjes (80 cm) bij 36 hokjes (90 cm). Van een van de lange zijden worden de dwarsbalkjes met een combinatietang weggeknipt, zodat 2 cm lange pinnen ontstaan (zie figuur 1). Vervolgens wordt het gaas tot een rechte balk gevouwen met zijden van 7 hokjes en een lengte van 32 hokjes. De overstekende pinnen worden naar binnen omgebogen, zodat de beide lange zijden aan elkaar vast komen te zitten. Nu is een vierkante balk ontstaan (zie figuur 1).

Hierna wordt uit de rol gaas voor de vervaardiging van de achterzijde een vierkant van 9 bij 9 hokjes geknipt. Van alle vier de zijden worden de dwarsbalkjes weggeknipt. Waarna het vlak door de pinnen te buigen aan de achterzijde van de balk bevestigd wordt. De achterzijde is nu afgesloten (zie figuur 1). De uit-

einden van de omgebogen pinnen moeten naar buiten wijzen, zodat gevangen Konijnen zich daar niet aan kunnen verwonden.

Van de eerste rij hokjes aan de nog open voorzijde van de val worden de dwarsbalkjes losgeknipt, zoals aangegeven met pijlen in figuur 2. Nu ontstaan een luifel en twee zijflappen. De zijflappen worden een kwartslag naar binnen gebogen en met de uitstekende pinnen aan bodem en dak vastgemaakt. Deze zijflappen dienen ter voorkoming van het naar buiten doorslaan van het deurtje. De luifel moet de deur beschermen tegen de vegetatie, zodat het scharnieren niet bemoeilijkt wordt.

Als deurtje wordt een strook gaas van 6 bij 8 hokjes afgeknipt. Van een van de smalle kanten worden de bovenste twee rijen dwarsbalkjes verwijderd, zodat 6 extra lange pinnen zijn ontstaan. Deze pinnen worden in het midden teruggebogen, zodanig dat de uiteinden parallel lopen met het vlak van het deurtje (zie figuur 3). Ten slotte wordt het deurtje

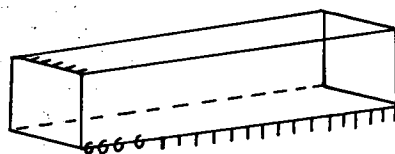
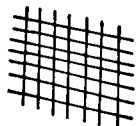
Het is meestal noodzakelijk om Konijnen levend te vangen als men hen wil onderzoeken. Dit vangen gaat het eenvoudigst met behulp van een kastval.

Foto: Henk Harmsen.

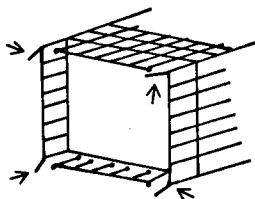
Figuren 1 tot en met 5 illustreren de bouw van een kastval.

Tekeningen van Marianne Brand.

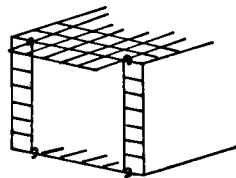
Tekening: Marianne Brand.

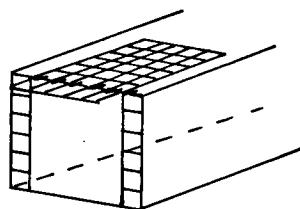
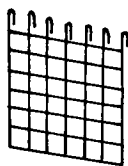
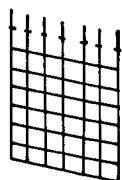
Figuur 1.

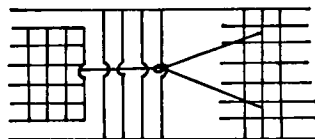
Figuur 2a

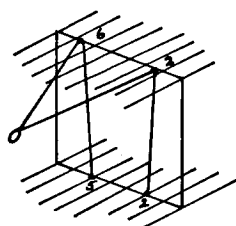
Figuur 2b

Figuur 3

Figuur 4

Figuur 5

in de val gehangen met pinnen naar binnen gericht. De pinnen worden iets verder gebogen, zodat het deurtje vastzit. Let er op dat het deurtje vrij kan scharnieren, zonder wrijving van het dak naar beneden dichtvalt en niet halverwege blijft hangen.

Als laatste moet het klapmechanisme aangebracht worden. In een 10 cm lange roestvrij ijzeren pen wordt aan het uiteinde een oog gebogen. Aan de andere zijde wordt een scherpe punt geknipt. Het middelste dwarsbalkje aan de onderzijde van het deurtje wordt iets naar binnengebogen, waardoor dit iets omhoog steekt als het deurtje tegen het dak gedrukt is. In het dak wordt door het om en omhoog en omlaag buigen van dwarsbalkjes in het midden een gootje gemaakt

waar de pen doorheen kan glijden (zie figuur 4).

Aan het oog van de pen worden twee draden nylonvisser vastgebonden. Deze draadjes worden over het dak in het midden van de val door het tweede respectievelijk het zesde hokje naar beneden geleid. De draadjes lopen recht naar beneden en worden aan de tweede respectievelijk de vijfde kruising vastgebonden. Het nylondraad moet zo strak gespannen worden, dat de pen in het gootje juist 1 mm onder het deurtje kan steken (zie figuur 5).

Het scherpstellen

Het deurtje wordt door de pen tegen het dak omhooggehouden. De pen steekt juist (maxi-

maal 1 mm) onder het deurtje, waarbij de draadjes geheel strak gespannen zijn in het midden van de val. Bij een heel licht duwtje tegen een van de draadjes moet de deur in een keer naar beneden klappen en de ingang geheel afsluiten. Als dit niet helemaal het geval is, moet hier en daar een beetje gebogen worden, zodat alles alsnog soepeltjes beweegt. Voor het gevangenhouden van Konijnen is geen vergrendeling nodig.

Opstellen van de vallen in het veld

De beste vangplaatsen zijn de foerageerplekken van de Konijnen. Daar worden een stuk of zes vallen enkele meters van elkaar in een cirkel neergezet. De bodem van de vallen wordt zo veel mogelijk in de grond weggewerkt, maar let er op dat het deurtje blijft sluiten en geen drempels ontstaan.

De vallen worden beaasd met haver. Peen, kool en dergelijke zijn niet geschikt, omdat ze snel verleppen en daarmee hun aantrekkelijkheid verliezen. Haver is te koop in zakken van 25 kg bij de boerenbond (prijs circa f 20,—). De haver wordt in een streep uitgestrooid, beginnend 40 cm voor de val tot achter de draadjes, zodat een Konijn al etend de val inloopt.

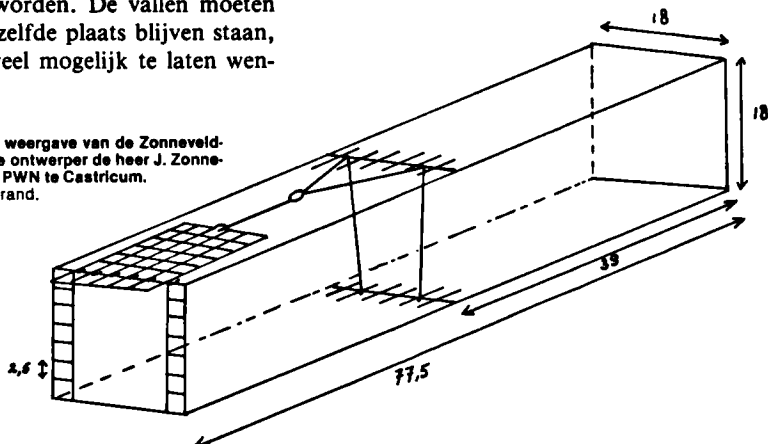
De eerste veertien dagen na het plaatsen van de vallen op de vangplaats worden de vallen vergrendeld door de deurtjes met een paperclip of ijzerdraadje aan het dak vast te maken (prebaiten). Wel elke dag controleren en eventueel vers aas bijstrooien. Soms is dit nodig door regenval of door muizenvraat. Muizenvraat is te herkennen omdat muizen alleen het binnenste van de haver opeten en het kaf blijft liggen. Na twee weken kunnen de vallen op scherp gezet worden. De vallen moeten wel steeds op de zelfde plaats blijven staan, om de dieren zoveel mogelijk te laten wennen.

's Ochtends vroeg is de beste contrôletijd. De Konijnen zitten dan het kortst en hebben het minst te lijden. Om bijvangst aan vogels te voorkomen verdient het aanbeveling overdags de deurtjes van de vallen naar beneden te laten. Vlak voor de schemer worden de vallen weer scherp gesteld. Overdag worden nagevoel geen Konijnen gevangen, zodat door deze maatregel de vangstresultaten nauwelijks beïnvloed worden. Bij voor Konijnen gunstige weersomstandigheden (droog en weinig wind) werden soms vangstresultaten gehaald tot 50% van de vallen bezet. Sommige Konijnen waren dagelijks te gast. Met deze vangwijze is het mogelijk circa 90% van een populatie te vangen.

Het vangen en de wet

Konijnen behoren tot wild genoemd in artikel 8 eerste lid van de Jachtwet ('schadelijk wild'). Op grond van dit artikel mag de grondgebruiker Konijnen op zijn grond bejagen. Kastvallen, waartoe de beschreven konijnenval ook behoort zijn daarbij een toegelaten vangmiddel. Men mag er zelfs op zon- en feestdagen mee vangen, wat met het geweer niet geoorloofd is. Is men zelf niet de grondgebruiker dan is een schriftelijke en gedagtekende vergunning van de grondgebruiker voldoende om ergens legaal Konijnen te vangen met kastvallen. Medewerking of toestemming van de lokale jagers of de Directie Faunabeheer is niet noodzakelijk, maar misschien wel handig. Overigens moet men zich niet teveel van de jachtregels aantrekken, die zijn voornamelijk gericht op jachtbelangen en niet op onderzoek.

Figuur 6. Schematische weergave van de Zonneveldval. De naam duidt op de ontwerper de heer J. Zonneveld, werknemer van het PWN te Castricum. Tekeningen: Marianne Brand.

Een gevangen konijn uit de val halen.
Foto: Els Jans.

Merken van de Konijnen

Voor de meeste onderzoeken is het noodzakelijk de Konijnen individueel te herkennen. Oormerkjes zijn daartoe zeer geschikt. Handig zijn kuikenmerkjes van de firma Record te Velp (Gld.). In deze merkjes staan nummers geponst.

Om uitscheuren te voorkomen moeten de merkjes aan de basis van het oor achter de vlezig rand aangebracht worden. Ook is het van belang beide oren van een merkje te voorzien, zodat bij verlies toch nog duidelijk is welk Konijn het betreft (nieuw merkje aanbrengen).

Na het merken worden de Konijnen in een zak met veerbalans gewogen en wordt de sexe bepaald. Eventueel kunnen ook nog andere zaken zoals poot- en oorlengte worden bepaald, wat vooral bij jonge Konijnen van belang is.

Suggesties voor onderzoek

Het vangen en merken van Konijnen kan velelei gegevens opleveren. De aantallen gemerkte dieren geven een idee van de popula-

tiegrootte in een bepaald biotoop. Het is mogelijk verschillende biotopen met elkaar te vergelijken. Door een heel jaar (met tussenpozen) te vangen op de zelfde plaats kan men een beeld krijgen van het verloop van de populatie in de seizoenen. Men verkrijgt gegevens over leeftijdsopbouw, mortaliteit en seizoensgewichtsschommelingen (dagelijkse gewichtsschommelingen circa 50 gram).

Aan de hand van vangsten van jongen is het reproductiesucces te bepalen. Door middel van gewicht, pootlengte en oorlengte is de leeftijd en daarmee de vermoedelijke, geboortedatum te bepalen, wat de begrenzing en de piek van de reproductieperiode oplevert. Door op verschillende plaatsen in een terrein te vangen (vangplaatsen op 100 meter afstand van elkaar) kan een indruk verkregen worden over honk vastheid, dispersie (wegtrek en migratie).

Ook kan men kijken naar de geslachtsverhouding en de verhouding eerstejaars-ouderejaars. Het geslacht wordt bepaald door de geslachts-opening uit te drukken. Wanneer de 'genitale papil' rond is, is het een mannetje. Is deze U-vormig, dan is het een moertje. Bij Konijnen boven de 1000 gram kan bepaald worden of het een eerstejaars of een ouderejaars dier is door te kijken naar de

Foto boven:
Het sexen van een Konijn, een mannetje.

Foto onder:
Konijn met oormerkjes, die met een verrekijker afleesbaar zijn.

Foto's: Els Jans.

ulna. Dit is een knobbeltje dichtbij de pols, dat alleen bij jonge dieren voelbaar is.

Ter bepaling van de reproductieve toestand van de Konijnen kan men kijken of de vrouwtjes lactierend zijn, of de tepels zichtbaar zijn en of ze kale plekken op de buik hebben. Bij de mannetjes is van belang of de testikels in het scrotum gedaald zijn of teruggetrokken in de buik.

Een ander hoofdstuk vormt de myxomatose. Welk percentage van de dieren krijgt deze ziekte en op welke leeftijd zijn de Konijnen

hiervoor het meest vatbaar. Wat zijn de overlevingskansen en hoe lang duurt het herstelingsproces.

Op de meeste plaatsen zal men bij het onderzoek rekening moeten houden met de invloed van de jacht. Konijnen zijn een geliefde jachtbuit. Jacht heeft directe invloeden op populatieopbouw en mortaliteit. Misschien zijn hierover afspraken mogelijk.

Overigens wilde Konijnen bijten niet, maar ze kunnen wel flink met de achterpoten trappen.

■ Reinier Akkermans, Klaverstraat 21, 3572 VB Utrecht, 030 - 710 119.

LITTERATUUR:

- Lloyd, H.G. (1970): Variation and adaption in reproductive performance. Symp. Zool. Soc. Lond. 1970 no. 26 : 165-188.
- Lloyd, H.G. (1977): Rabbit. In: Corbet G.B. & N.H. Southern, The Handbook of British Mammals. Blackwell Oxford : 130-139.
- Lockley, R.M. (1976): Het leven der konijnen. Het Spectrum Utrecht - Antwerpen.
- Myers, K. (1958): Further observations on the use of field enclosures for the study of the wild rabbit, *Oryctolagus cuniculus* (L.). CSIRO Wildl. Res. 5 : 102-105.
- Myers K. & W.E. Poole (1962): A study of the biology of the wild rabbit, *Oryctolagus cuniculus* (L.). in confined populations. Australian J. Zool. 10 : 225-267.
- Mykutowycz, R. & M.L. Dudzinsky (1960): Analysis of weights and growth rates of an experimental colony of wild rabbits, *Oryctolagus cuniculus* (L.). CSIRO Wildl. Res. 5 : 102-105.
- Southern, H.N. (1940): The ecology and population dynamics of the wild rabbit (*Oryctolagus cuniculus*) (L.). Ann. Appl. Biol. 27 : 509-526.